

**POGLED NA STILSKÉ FIGURE PRIPOVIJETKE *MRAK NA SVIJETLIM STAZAMA*
IVANA GORANA KOVAČIĆA**

Ana Tereza Barišić

University of Zagreb, Croatia

Article History:

Submitted: 03.05.2015

Accepted: 01.06.2015

Abstract

The aim of this paper is to explore the stylistic authenticity of *Dark on the Lit Paths*, a short story written by Ivan Goran Kovačić, within the context of theory of stylistic devices. The short story abounds in expressive lyrical descriptions which portray characters and events from the author's own homeland who, sympathising with the minor, ordinary, suppressed members of society emphasizes an idyllic harmony between Jačica Šafran, a peasant and nature, at the same time warning against poverty, envy and inhuman relationships among people. The paper presents an analysis of stylistic devices which, like skillfully interwoven threads in the plot of this short story, in presentation of characters and in problems presented in this work, are extremely important for the poetic segment of the author's work of fiction. Gérard Genette (1985; 52) claims that a stylistic device is space which has its own form, space "between a sign and sense", "inner space of language", and that there are as many stylistic devices as there are forms of this space that can be identified. Therefore, the paper aims to present a review of figures of diction, figures of speech based on sentence structure, tropes and figures of thought, using the concrete examples from the short story in order to show the characterisation of the figurative features of Kovačić's text, such as its picturesque features or expressive syntax. Figures of literary discourse have been exempt from this paper. Analysing the short story through various examples of anaphora, epiphora, onomatopoeia, epithets, inversion, similes, metaphors, antithesis, gradation, hyperbole, irony, personification and many other stylistic devices, the author wishes to present, determine or dispute the recent claims by numerous critics who do agree about one thing – that Kovačić's fiction is original

both in its structure and expression. She also wishes to emphasize a wide range of meaning and engagement of the writer's discourse.

Key words: Ivan Goran Kovačić, Dark on the Lit Paths, figures of diction, figures of speech, figures of speech based on sentence structure, figures of thought.

1. Uvodne napomene

Autorica će se u svom radu pozabaviti stilskom originalnošću pripovijetke *Mrak na svijetlim stazama* Ivana Gorana Kovačića, pisca koji kroz lirske opise prikazuje likove i događaje iz vlastitog zavičaja, suosjećajući s običnim ljudima, naglašavajući idiličan sklad između seljaka Jačice Šafrana i prirode, upozoravajući na siromaštvo, zavist i međuljudske odnose, a istovremeno priklanjajući se strani slabijih i potlačenijih pripadnika društva. Tekst njegove pripovijetke obiluje stilskim figurama koje su vješto upletene u fabulu ove priče, karakterizaciju likova i kao takve pridonose poetizaciji njegova proznog uratka.

Cilj rada je prikazati ih i pokazati istinitost tvrdnje da je Kovačićeva proza originalna po svojoj strukturi i izrazu. Jezik književnoga djela obogaćuje standardni jezik na dva načina: svojim pamćenjem i svojom kreativnošću (Benčić i Fališevac 1995).

U radu se analiziraju figure dikcije¹, figure konstrukcije², figure riječi³ i figure misli⁴.

2. Figure misli

Budući da je Kovačić naslovom djela dao naslutiti da se u njemu radi o kontrastu, razumno je započeti analizu antitezom. Antiteza se sastoji u tom, da se po dva suprotna pojma ili misli jedno drugomu naprotiv stavljaju (Zima 1988). Ovaj pripovjedni korpus odiše suprotnošću kroz prikaz glavnih likova što je uočljivo u njihovim imenima, Jačica Šafran i Franina Brdar. Da se pretpostaviti da je vlastita imenica Jačica izvedena od deminutivnog pridjeva *jak* (jak + ica = jačica), a da njegova karakterizacija dobije puniji izgled, autor imenu dodaje prezime Šafran (cvijet) i time determinira i izrazitu senzibilnost samog lika što se iščitavanjem redaka i potkrepljuje. Tradicionalna onomastička teorija promatra vlastita imena kao jezične znakove koji identificiraju objekte imenovanja (Brozović Rončević i Žic Fuchs 2005).

Jačica⁵ je neshvaćen pa njegovu pojavu i sam svećenik metaforizira svojim komentarom „*Grešna duša*“. Da je njegova misija bezuvjetno poslužiti svakomu tko traži od njega pomoć i požrtvovno prionuti poslu, iščitava se iz teksta „*Ali Jačica nije već trideset godina dolazio u selo o Martinju – jer su njegovu čuvarinu polizali kroz godinu volovi s dlana, pozobale ptice u šumama i raznijeli sijači vjetrovi što je ovima preteklo...*“ što je opet u suprotnosti s njegovom sitnom građom vidljivom iz vanjske karakterizacije. „*Malena tijela (...) sličio je grmičku koji se podigao iz čučnja i gegavo popošao*“. Jačica je, dakle, po svemu suprotan Franini Brdaru, paralelnom glavnom liku ove pripovijetke čije se ime može izvesti iz

vlastite imenice Fran. Njegovo je prezime Brdar, najvjerojatnije složeno i postalo od imenice *brdo*.

Jačica i Franina suprotni su likovi i u načinu izražavanja. Dok se Jačica, u svojim vrlo kratkim iskazima, služi mnoštvom umanjena koji naročito odgovaraju govorniku koji govori pod utjecajem emocija (Aristotel 1989) te raznim deminutivima što je vidljivo iz navedenim primjera „*Golubo, Golubičice moja, žalosnice.../Milosnice, i opet će Jačica ljubiti teoce u čelo, u gubičicu*“, Franina je odrješit i nemaštovit u svojim iskazima, pomalo drzak i grub kao pravi ugljenar: „*Hej, Jače, ljudino čobanska...što ruješ po tom blatu...ti si, junačino, utovio krda njihova!*“

Kao dio stilske komponiranosti ove pripovijetke je i uporaba ironije, suprotnosti od onoga što želimo da se shvati (Škreb 1983) ili figure koja se dakle sastoji u tom, da govornik bira onaki izraz, kojim jedno kaže, a drugo, tomu protivno, misli i hoće (Zima 1988). Ironija je uočljiva u ovoj rečenici: „*Dočuo za nj i velečasni, pa se duhovnik snebio što jedan od stada njegova ne dolazi u crkvu, ne ide, kao ostali pričesnici, da (...) umilostivi Boga slušajući riječ njegovu s prodikaonice*“ u kojoj se naglašava dužnost svećenika, posrednika Božje riječi, da vrati na put posrnulu ovčicu iako je ona sa svim svojim karakteristikama daleko od toga.

Ironičan je i zajedljivo sarkastičan način na koji se suseljani odužuju i zahvaljuju Jačici za tridesetogodišnju pastirsku službu „*Kad je onemoćao (...) dogovori se selo da mu nađe zamjenika (...) razložili mu svoje stajalište – pružili mu nekoliko polovnika kukuruze i uputili ga da se nastani u ruševnoj samotnoj kućici s vrtom, daleko od sela, povrh općinske ceste (...) Od svoje ušteđevine ćeš lako otrgnuti*“. Ovakvim stilom pisanja autor je potvrdio da je ironija izraz koji potiče iz osećanja genijalne nadmoći koje vodi duhovitom poigravanju s ljudima i odnosima. Ironijom se postižu najsnažniji efekti ukoliko je razumljiva svima sem onome kome je upućena. U tom slučaju njegov položaj postaje komičan (Živković 1986).

Slikovitost pjesnikova izraza uočljiva je u predočavanju Franine čitatelju koji je najavljen osobitim prizorom u kojem je vidljivo personificiranje prirodnog fenomena u kojem njegovu veličinu i snagu predočuje uvećanicom imenice *oblak* ne bi li naglasio njegovu osobnost od koje, eminentno je kroz tekst, svi bježe kao od zatamnjenog neba očekujući neizbježnu elementarnu nepogodu. „*Ali jedno jutro polegla grdna oblačina iznad sunčane kolibice...*“ S druge pak strane ne bi li nam lakše i intenzivnije predočio povezanost pejzaža i Jačice te Jačičinu senzibilnost i veliku privrženost samoj prirodi i njezinoj ljepoti, kao i prirodne čari, autor koristi personifikaciju, najčešće shvaćenu kao osobitu metaforu, u kojoj se

stvarima, prirodnim pojavama, apstraktnim pojmovima, životinjama ili biljkama pridaju ljudske osobine (Solar 2006). „*Raspjevale se ptičice po šumama, dolepršali oblačići kao bijeli anđeli i porosili pšenicu, osvježili livadu u boku nad kućom...*“.

Da je priroda oživljena u punom mahu, da se poigrava s njezinim stanovnicima, vidimo iz sljedećih primjera koji pridonose lirskim opisima Kovačičeva djela. „*Poljubilo toplo sunce sočne klice i izvuklo za vrat iz zemlje zelene klasove i zlatnim šibama istjeralo kukuruzne stabljike iz tame, da ne ljenčare*“. Personifikacijom pokazuje i susret Jačice i prvih sazrelih kukuruza „*Odgurnuo jedno jutro lišće na klip, a ovaj se nasmijao prpošno Jačici u brk bijelim, mliječnim zubcima...*“ u kojima se nazire toplina odnosa između dva nevina bića.

Kovačić nam vješto prikazuje i duševna stanja lika kroz rečenice u kojima je vidljiva ta stilska figura ne bi li nam zornije prikazao jačinu strepnji koje je Jačica osjećao. „*Bijelio se papir pred njim (...) i ledenio mu srce...*“ U konačnici, iz načina prikazivanja Jačice zaključujemo da je toliko stopljen s okolinom i postao njezinim suživljenim dijelom da je potpuno prirodno pročitati „*...dopodne je kosio travu na livadi, a na njivici oponašali ga vjetrom zanjihani kukuruzi, koji su u ritmu s njime (...) mahali zelenim kosama, i o bokovima ljuljali im se klipovi...*“ i složiti se da je autorova vještina predočavanja zaljubljenosti u vlastiti zavičaj trajna inspiracija za retke poput ovih u kojima je uočljiva njegova originalnost.

Ne bi li naglasio određeni emocionalni stav prema predmetima ili pojavama te tako istaknuo vlastiti odnos govornika prema onome što želi reći, Kovačić se služi hiperbolom, pretjerivanjem koje postaje, kad se što s tom namjerom, da jače u oči pada, preko mjere umoljava ili uveličava (Zima 1988). Hiperbola, koju je Bagić(2012) opisao u svom radu kao mikrostrukturu pojačavanja koja osjećanja i zbivanja prikazuje u ekstremnom stupnju jačine, a predmete idealizira u pozitivnom ili demonizira u negativnom smislu vidljiva je u ovim primjerima „*Iz njegovih su ruku (...) lizali sonajpakosniji bodači volovi; na njegov poziv pristupale bi mu najupornije junice, i najjogunastijiteoci.../Naš govedar tuli najljepše i najjače!/>...gdje se popeo na najvišu bukvu i do noći promatrao s visoka daljine...“ gdje je ona izrečena superlativima navedenih pridjeva ne bi li ih dodatno istaknula izazivajući u čitatelja gdjegdje čuđenje gdjegdje divljenje.*

3. Figure riječi

Izražavanje metaforom koju je Zima (1988) definirao kao izraz prenesen od pravoga u nepravo značenje radi živoga prikazivanja jedan je od češćih⁶ oblika stilskog oblikovanja

diskursne slikovitosti Kovačićeve pripovijetke, a to dokazuju i primjeri poput „...*sličio je grmičku (...)* koji je gdje gdje bjelkasto procvjetao“ gdje autor prikazuje zapravo starca Jačicu i njegove pozne godine.

Kovačić svoju spoznaju svijeta i života povezuje s osjećajima koje je utkao u starčev lik i predočuje ju kao savršenstvo koje je moglo nastati samo posredstvom Boga, „*Činilo mu se kao da srce suze s njegovih očiju.../Pomoći će vam kišica (...)* da se pozlatite...“ S druge pak strane, prepoznatljiva je i određena odbojnost prema Jačičinom susjedu koja progovara iz svake njegove riječi pa je uočljiva i određena razlika u opisivanju tog *antijunaka* kojega se Jačica pomalo plašio, „*Ali jedno jutro (...)* grdna oblačina (...) zamuti oči Jačičine, smrknu mu vedro čelo.../...*grmio svojim dubokim, teškim glasom.../A i djevojke bi se raspršile pred njime*“

Kovačićeva averzija prema ljudima na položaju i neodobravanje njihovih manipulacija nad siromašnima i bijednima još jednom dolazi do izražaja kroz metaforičnost sljedećeg primjera „*S oproštenjem rečeno, malo mu se vrti već od djetinjstva...*“ gdje je kroz izraz *vrti mu se od djetinjstva* naglašeno susjedsko nepoštivanje Jačice za sve one godine njegove službe.

Kako je poredba posve jednostavna u svom jezičnom obliku, prozirna u svojoj jednoličnosti i kako se broji u najraširenije i najomiljenije mikrostrukture pojačavanja afektivnosti izražaja (Škreb 1983) nije neobično što je baš u ovoj pripovijetki autor izrazio svoje misli upravo kroznju i time pridonio slikovitosti. Naime, poredba ili poređenje je jezično izražajno sredstvo kojim se neko svojstvo, stanje ili djelovanje i slično objašnjava, čini bližim, stilistički ističe, afektivno pojačava dovođenjem u vezu, povezivanjem s nekim drugim, čitaocu poznatijim svojstvom... (Živković 1986). Zanimljiv je primjer poredbe u kojem svećenik opisuje Jačicu „...*grub kao gorska trava i nijem kao zvijer...*“ gdje je starčeva priroda poistovjećena s najgoropadnijim zvijerima čime se aludira i na starčevu nepristupačnost i tvrdoću u razgovoru s ljudima. Jačičina odvojenost od pastirske službe koja mu je teško pala, opisana je ovako: „*Iz početka je ustajao u predjutarje (dok su zvijezde, poput cvjetova, blijedeći venule na nebu)...*“ kao i njegova briga za Golubom „...*i poniknu pred njom skrušeno kao pokajnik*“.

Opisi prirode i njezinih ljepota zbog poredbe naročito dolaze do izražaja i time ublažavaju ili pojačavaju osnovni ton, raspoloženje koje izaziva neka pojava (Živković 1986). Tako u primjeru „...*dolepršali oblačići bijeli kao anđeli...*“ uočavamo svu ljepotu bjeline

neba. U ovim oslikanim primjerima „...*a kukuruži stali na noge kao vitezovi/ i o bokovima ljuljali im se klipovi kao golemi vodiri.../...Jačica je sjedio pod borovima, na kojima su visjeli šešerikao nakiti...*“ istaknuta je afektivna snaga autorovih riječi i misli predočenih na bjeline papira kao skladna harmonija.

I u opisu Franine Brdara, njegova načina izražavanja i ponašanja prema drugima prožima se poredba i time se ukazuje na određeni poseban aspekt promatranja lika i svega što se uz njega veže. Iz primjera „*Prozvali ga Oblačina, jer bijaše uvijek namrštena lica i neprestano s kletvom, kao s gromom, na ustima...*“ saznajemo opravdanje za iznenadna djevojačka bježanja pred njim „...*i djevojke bi se raspršile pred njime kao golubice...*“, razlog njegovog grubog nastupa prema svima „...*udari lopovske gazde po tikvi i pokolji im stado kao vuk...*“ kao i način odnošenja prema iskorištavanom starcu „...*tom starom strvinom ti začepiše gubicu, tom kravetinom mrhavom, umjesto da im kao ljudina rečeš...*“ Tako je i Franinova snaga jasno prikazana ovom poredbom „...*udarci sjekire odjekuju u sobici kao u mrtvačkom sanduku.*“

Da bi dao posebnu notu naoko običnim riječima i ukrasio tekst, autor ga kiti ukrasnim pridjevima koji upozoravaju na neka posebna svojstva i određene odnose među riječima...(Solar 2006), tj. ukrašava ih epitetima, a pod tim pojmom Zima (1988) podrazumijeva svaki dodatak, koji s onom riječju, kojoj se dodaje, čini jedan ukupni pojam. Evo primjera: „*riječi pogrdne/ žalosnice stara / kravetina mrhava / ljudina čobanska / svjetina bućoglava / srčetinasmrdljiva/ gnusna riječ / najpakosniji bodači / malena tijela / okrugle mahovinaste brade / zveketljiv prasak / ohladnjele jagode / grešna duša / bezuba kravica / ruševna samotna kućica / grčeviti jecaji / snažni vrat / jutarnja rosa / malo kovrčasto tele / slinasta njuškica / turobne, paćeničke oči / krhka starost / meke travčice / zarašteni vrtić / toplo sunce / zlatne šibe / zelene sablje / sunčani poljupci / grdna oblačina / mračni vojnici / isukani mačevi*“. Iščitavajući tako tekst, pojedini epiteti u čitatelja izazivaju posebne utiske dok su drugi navedeni radi izazivanja emocionalne napetosti.

4. Figure diktije

Ne bi li postigao intenzivniji jezični izraz, Kovačić u svom pisanju koristi mikrostrukture ponavljanja. Anafora je ponavljanje iste riječi odnosno grupe riječi na početku više stihova ili strofa u poeziji, odnosno više rečenica ili rečeničnih dijelova u prozi (Živković 1986) koja je izražena već u početnoj rečenici pripovijetke „...*bez drenovače u šaci, bez roga u ustima, bez riječi pogrdne...*“te i u rečenici koja opisujeJačičinu kravicu i njezinu

svakodnevnici: „**Tako je glasno, tako je veselo** žvakala dobra, bezuba kravica tvrdu gorsku travu...“ kao i u dijelu teksta Franina posprda obraćanja na sramotnu i necijenjenu Jačićinu tridesetogodišnju pastirsku službu od koje se nije obogatio, a kamoli zbrinuo „**Ti natravio bikove u koševinama, ti si, junačino, utovio krda njihova! /...tom starom strvinom ti začepiše gubicu, tom kravetinom mrhavom... /...Nećeš, vojsko, nećeš, narode...**“ Ponavljanje se uočava u izražavanju njegova straha zbog nadolazećeg gubitka Golube „**Svaki bi čas trčkarao u štalu i uvjeravao se da li je zasun dobro prebačen, da li Goluba u polutama zvekeće...**“ te u završnom dijelu teksta gdje po prvi puta grubijan Franina pokazuje svoju suprotnost⁷, suosjećanje i brigu za Jačićino duševno stanje nakon odvođenja Jačićine kravice, njegova blaga „**Kad je stigao pred kuću, priđe mu Franina blizu i stavi ruku na pleće: - Odveli su ti, Jače, kravu... Odveli su ti kravicu...**“. Ovi primjeri obogaćuju smislenost rečenog u pripovijetki i izazivaju posebne emocionalne dojmove u srcima čitatelja koji mogu prodrijeti u razmišljanja i osjećanja likova.

Jedina rečenica s izraženom epiforom, koju je Solar (2006) definirao kao pjesničku figuru iz skupine glasovnih figura, odnosno zvučnu figuru ili figuru dikcije, koja nastaje ponavljanjem riječi na kraju... je ona u kojoj Franina izražava nezadovoljstvo zbog ranjavanja svoje noge „...**evo, nožurinu sam prebio, ali ne za drugoga, ali ne za drugoga!**“

U svojim lirskim opisima autor često upućuje na idilu, skladnost između seljaka i prirode kako smo već ranije analizirali pa nije ništa neobično da će se u svom uratku poslužiti i onomatopejom koja je definirana (Bagić 2012) kao poseban tip ponavljanja odnosno glasovnog podudaranja. Ona uz ponavljanje pretpostavlja i oponašanje zvukova iz prirode, pa se jezični elementi kojima se takvo oponašanje predočuje katkada nazivaju imitativima. Ta je stilska figura prepoznatljiva u dijelu teksta gdje je neka mještanka, provocirajući Jačiću Šafrana i njegovu izolaciju od suseljana, izazvala smijeh i ludorije za vrijeme večere. „**Prosuo se zveketljivprasad tanjura.**“ Onomatopejom je prikazan zvuk plača „...objesio se o vrat Jakanuzagušujući na dlaci **grčevite** jecaje... /...**grčevito** zaplače...“, način smijanja „...a ovaj se nasmijao **prpošno...** /...**grohotali** se Jačićini vršnjaci...“, cvokotanje zubi „...drugi drvosječe **cvokotali** zubima...“, zvuk šapata „...**sipio** je njegov šapat...“, zvuk zveckanja „...**su** sitno **zveckale** kolajne... /...**zvekeće** lančićem na koritu“. Dakle, autor je upotrebom tih određenih glasovnih skupina u čitatelja htio izazvati određene osjetilne podražaje.

5. Figure konstrukcije

Anadiploza pojašnjena kao jedna ili više riječi, koje na kraju jedne izreke stoje, ponavljaju se u početku druge izreke (Zima 1988) i koja se shvaća kao govornička ili pjesnička figura (fonetička), figura ponavljanja riječi ili izraza (...) čijim se ponavljanjem pojačava izražajnost riječi ili izreke (Simeon 1969) prepoznatljiva je u pretposljednem dijelu pripovijetke „*Plati vojnicu! Vojnicu plati!*“ kada su gospoda došla pokupiti Jačićin dug jer u mladosti, kako doznajemo, nije izvršio svoju domovinsku dužnost. Autor ukazuje na ljudsku grubost prema onima koji zbog određenog razloga nisu bili ukalupljeni u društvo toga doba.

Da bi jednostavnije prikazao uzbuđeno duhovno stanje Jačice Šafrana i snažnu emocionalnost, autor je posegnuo za inverzijom (Živković 1986), tj. obrtanjem uobičajenoga reda rečenice ili reči ne bi li istaknuo onu rečenicu ili riječ koju želi posebno naglasiti pri tome pazeći ne bi li izazvao određen učinak i na čitatelja. Kroz primjere „*bez riječi pogrdne/ napokon se velečasni odluči i uz pomoć crkvarovu popne se/ Golubičice moja, žalosnice stara/ on bi se svaki put trgnuo kao knutom udaren, zamrmoljivši glasnije / sjede mrko na prag*“ je jasno da nisu napisani na navedeni način, ne bi izazvali takvu ekspresiju.

6. Zaključak

Analizom pripovijetke *Mrak na svijetlim stazama* Ivana Gorana Kovačića pronađemo u neizmjerljivo lijep i individualiziran svijet prepun stilski ukrašenih rečenica, lirskih opisa, predodžbi kao i problematiku svijeta i ljudskih odnosa. U tome nam uvelike pomažu karakteristike Kovačićeva teksta iskazane brojnim stilskim figurama, od onih koji pridonose slikovitosti njegova izraza do onih koje njegove misli i razmišljanja čine izraženijima.

Svoju povezanost za zavičajem i ljudima s kojima je odrastao najbolje je iskazao upotrebom metafora, personifikacija i slikovitih poredbi i epiteta pomoću kojih je načinio ponajljepše lirske opise. Kroz uočljiv naslov, odnose među likovima otkrio nam je šaroliku lepezu trzavica, suprotnosti i rastrganosti koje mogu nastati posredstvom ljudskih nastojanja u svim oblicima komunikacije pa tako pročitavši djelo zaključujemo da je mrak na svijetlim stazama zapravo zloba suprotstavljena dobroti, grubost suprotstavljena nježnosti, nehumanost suprotstavljena humanosti, neljudi suprotstavljene čovjeku.

Uspješnim stvaranjem izražajnih predodžbi posredstvom inverzija, izazivanjem emocionalne napetosti pomoću hiperbola, gradacija i posebnih utisaka posredstvom onomatopeja, ironije i drugih, Kovačićeva pripovijetka itekako ostavlja traga na svakog čitatelja koji se, htio to ili ne, mora zamisliti pred zadaćom koju nam je zadao sam autor –

angažman na strani slabijih i obespravljenih. No, iza svih tih poruka progovara ona najglasnija – sjeti se odakle si nastao i budi čovjek.

Bilješke

¹ Anafora, epifora, onomatopeja.

² Inverzija, anadiploza.

³ Metafora, epitet, poredba.

⁴ Antiteza, hiperbola, ironija, personifikacija.

⁵ Jačici su suprotstavljeni svi navedeni likovi bilo da je riječi o fizionomiji (Franina Brdar), razmišljanju (suseljani) ili odnosu prema prirodnim ljepotama i životinjama. Dok Franina nemilosrdno siječe drveće, svima se obraća s nepoštovanjem i grubošću, Jačica brine o svakoj travci, skroman je i sretan s onim što ima, izbjegava kontakte s ljudima.

⁶ Ni jedna stilska figura nije po opširnosti kao metafora zastupljena u djelu.

⁷ Prvi je i jedini put Franina Brdar prikazan kao osjećajan čovjek koji razumije tuđu nevolju.

Literatura

Aristotel,(1989). *Retorika*, Zagreb: Naprijed.

Benčić, Ž. i Fališevac, D. (1995). *Tropi i figure*, Zagreb: Zavod za znanost o književnosti.

Bagić, K. (2012). *Rječnik stilskih figura*, Zagreb: Školska knjiga.

Brozović Rončević, D. i Žic Fuchs, M. (2005). Metafora i metonimija kao poticaj u procesu imenovanja, *Foliaonomastica Croatica*, 12/13, 96.

Kovačić, I.G. (2001). *Pripovijetke*, Zagreb: Naklada Fran.

Simeon, R. (1969). *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva I/II.*, Zagreb: Matica hrvatska.

Solar, M. (2006). *Rječnik književnoga nazivlja*, Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

Škreb, Z. (1983). *Mikrostrukture stila i književne forme*, u:Uvod u znanost: teorija, metodologija, ur. Z. Škreb i A. Stamać, Zagreb: Rotulus.

Zima, L. (1988). *Figure u našem narodnom pjesništvu*, Zagreb: Globus.

Živković, D.(1986). *Rečnik književnih termina*, Beograd:Nolit.